

Prof. Joseph E. Stiglitz

Ekonomide Nobel ödülü bulunan Joseph E. Stiglitz, Columbia Üniversitesi'nde Profesör ve Roosevelt Enstitüsü'nde Baş Ekonomisttir. En son çıkan kitabı: Küreselleşme Yine Büyük Hayal Kırıklığı: Trump Döneminde Küreselleşme Karşıtlığı

ABD, Çin'le ticaret savaşını kaybedebilir

Eğer Çin daha aktif bir şekilde müdahale eder ve daha agresif misillemeler yaparsa, ABD-Çin ticaret dengesindeki değişim çok daha düşük olabilir. İki ülkenin birbirine çektireceği acıyı kestirebilmek zor.

Başta ticari bir anlaşmazlık gibi görünen bir durum, ABD Başkanı Donald Trump'ın çelik ve alüminyum ithalatına ek gümrük vergisi getirmesi, görünen o ki hızlı bir şekilde Çin'le tam bir ticaret savaşına doğru gidiyor. Eğer Avrupa ve ABD arasında ateşkes olursa, ABD ağırlıklı olarak Çin'le savaşacak, tüm dünyayla değil... Tabii Kanada ve Meksika ile süren ticaret gerilimleri de ABD'nin taleplerini hiçbir ülkenin kabul etmeyeceği ve etmemesi gereken talepler olduğu için, devam edecek. Doğrudan da öte artık sadece basmakalıp bir laf haline geldiği bu oyunda herkesin kaybedeceği ama Trump'ın ticaret savaşının muhtemel sonuçları hakkında ne söyleyebiliriz? Birincisi makro ekonomik temeller geçerli olacak. Eğer ABD'nin yurt içi yatırımları tasarruflarından fazla olmaya devam ederse sermaye ithal etmek zorunda kalacak ve büyük bir ticaret açığı verecek. Daha kötüsü, geçen yılın sonunda yürürlüğe giren vergi indirimleri sebebiyle ABD mali açığı yeni rekorlara koşuyor. Yakın zamanda yapılan tahminlere göre 2020 itibarıyla 1 trilyon doları aşacak. Bu da dış ticaret açığının ticaret savaşının sonucu ne olursa olsun neredeyse kesinlikle yükseleceği anlamına geliyor. Bunun olmaması için tek yol Trump'ın ABD'yi resesyona sokması. Böylece gelirlerin aşırı düşmesi ve buna bağlı olarak yatırım ve ithalatın da düşmesi...

ABD, ithalata daha fazla ödeyecek

Trump'ın Çin'le olan ticaret açığına takılmış dar bakışının "en iyi" sonucu ikili ticaret dengelerinde başka bir ülke veya ülkelerle verilen dış ticaret açığında eşit miktarda düzelme olmasıdır.

ABD, Çin'e daha fazla doğalgaz satabilir ve Çin'den daha az çamaşır makinesi alabilir. Ama başka ülkelere daha az doğalgaz satacak ve Tayland veya Trump'ın öfke dolu gazabından kaçabilmiş başka bir ülkeden daha fazla çamaşır makinesi ve başka şeyler ithal edecek. Ama ABD pazara müdahale etmiş olduğu için ithalatı için daha fazla ödeyecek ve ihracatı için daha az ödeme alacak. Kısacası çıkabilecek en iyi sonuç ABD'nin bugünkü durumundan daha kötü durumda olacağı.

Trump'ın amacı 2015'te duyurulan ve 40 yıl içinde Çin ile gelişmiş ülkeler arasındaki gelir farkını kapatmayı amaçlayan "Made in China 2025" politikasını durdurmaksa, muhtemelen başarısız olacak. Aksine, Trump'ın eylemleri sadece Çinli liderlerin inovasyonu artırmasını ve teknolojik üstünlük elde etmesini hızlandıracak.

ABD'nin bir sorunu var, ama bu Çin değil. Bu sorun ABD sınırları içinde. ABD çok az tasarruf ediyor. Ekibindeki birçok kişi gibi Trump da son derece kısa vadeli düşünüyor. Eğer ekonomiden birazcık anlasaydı ve uzun vadeli bir vizyonu olsaydı ulusal tasarrufları artırmak için elinden geleni yapardı. Bu da ikili ticaret açığını azaltırdı.

Birkaç bariz hızlı çözüm yöntemi var. Çin daha fazla ABD petrolü alıp diğerlerine satabilir. Bu çok büyük bir farka yol açmaz, sadece işlem maliyetlerinde hafif bir artış olur. Ama Trump "Çin'le ikili ticaretteki açığı kapattım" diye borazan çalabilir.

Çin'in rekabetçi gücü artar

Aslında ikili ticaretteki açığı ciddi ölçüde azaltmak ve bunu anlamlı bir şekilde yapmak zor olur. Çin ürünlerine talep arttıkça, Yuan kuru hükümetin hiçbir müdahalesi olmadan da zayıflar. Bu kısmen ABD gümrük vergilerini dengeler, ama aynı zamanda Çin'in diğer ülkelerle ticarete rekabetçi gücünü artırır. Ve bu Çin kendi kontrolündeki ücret ve fiyat kontrolleri veya üretim artışları için devlet teşviği gibi enstrümanlarını kullanmasa bile gerçekleşir. Çin'in genel ticaret dengesi, tıpkı ABD'ninki gibi makro ekonomik temeller tarafından belirleniyor.

Eğer Çin daha aktif bir şekilde müdahale eder ve daha agresif misillemeler yaparsa ABD-Çin ticaret dengesindeki değişim çok daha düşük olabilir. İki ülkenin birbirine çekeceği acıyı kestirebilmek zor. Çin ekonomisi üzerinde daha fazla kontrol sahibi ve yatırım ve ihracattan ziyade yurt içi talebe dayalı bir büyüme modeline kaymak istedi. ABD de Çin'in zaten yapmak istediği şeye yardım etmiş oluyor. Öte yandan ABD'nin yaptırımları Çin'in aşırı kaldıracı ve bazı sektörlerdeki aşırı kapasiteyi yönetmeye çalıştığı bir dönemde geldi. ABD tüm bunları daha da zorlaştırmış oldu.

Şurası net; eğer Trump'ın amacı 2015'te duyurulan ve 40 yıl içinde Çin ile gelişmiş ülkeler arasındaki gelir farkını kapatmayı amaçlayan "Made in China 2025" politikasını durdurmaksa, muhtemelen başarısız olacak. Aksine, Trump'ın eylemleri sadece Çinli liderlerin inovasyonu artırmasını ve teknolojik üstünlük elde etmesini hızlandıracak. Çünkü Çin bu konuda diğerlerine güvenemeyeceğini ve ABD'nin aktif

bir şekilde düşmanca davrandığını farkediyor.

Bir ülke savaşa giriyorsa, ticaret savaşına veya geleneksel savaş, amaçları net bir şekilde belirlenmiş, güvenilir bir stratejisi ve popüler desteği olan iyi generallerin komutada olması gerekir. İşte Çin ve ABD arasındaki en önemli fark burada ortaya çıkıyor. Hiçbir ülkenin Trump'ın ekibi kadar vasıfsız ekonomik kurmayları yok ve ABD vatandaşlarının büyük bir çoğunluğu ticaret savaşını desteklemiyor.

ABD'liler bu savaştan iki kat daha fazla kaybedeceklerini farkettiler destek daha da zayıflayacak. İstihdamlar yok olacak, sadece Çin'in misillemeleri yüzünden değil, ABD'nin uyguladığı ek gümrük vergileri ABD ihracat fiyatlarını artırıyor ve rekabetçi gücünü azaltıyor. Ürünlerin fiyatı da artıyor. Bu da dolar kurunun düşmesine ve ABD'de enflasyonun daha da artmasına neden olabilir. Fed muhtemelen o zaman faiz artırır, bu da yatırımların ve büyümenin zayıflamasına, işsizliğin artmasına yol açar.

Bahsi iki katına çıkartıyor

Trump yalanları ortaya çıktığında ya da politikaları başarısız olduğunda nasıl tepki verdiğini gösterdi. Bahsi iki katına çıkartıyor. Çin tekrar tekrar Trump'ın rezil olmadan savaş arenasından çekilmesi ve zafer ilan edebileceği yöntemler önerdi. Fakat Trump bu önerileri reddetti. Belki de Trump'ın şu üç özelliğinde bir umut vardır. Anafikirden çok görünüşe önem vermesi, öngörülemesizliği ve "büyük adam" politikalarına olan aşkı...

Belki de Çin Devlet Başkanı Xi Jinping ile büyük bir toplantıda sorunun çözüldüğünü, gümrük vergilerinde bazı küçük değişiklikler yapıldığını söyleyebilir, hatta bir pazar açılışına dair yeni bir jest de yapabilir ki Çin de zaten bunu duyurmayı planlamıştı, herkes de evine mutlu döner.

Bu senaryoda Trump kendi yarattığı bir sorunu mü-kemmel olmayan bir şekilde de olsa "çözmüş" olacak. Ama Trump'ın saçma ticaret savaşına katılan dünya da değişmiş olacak. Daha belirsiz, uluslararası hukukun üstlüğüne daha az güvenen ve sınırları daha da kalınlaşmış bir dünya olacak. Trump dünyayı kalıcı bir şekilde daha kötü hale getirdi. En iyi ihtimalde dahi tek kazanan, o büyük egosu biraz daha kabaran Trump olacak.